

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for Laukvika, Karlsøy kommune i Troms og Finnmark fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

NIBIO RAPPORT | VOL. 9 | NR. 14 | 2023

Ellen Elverland og Hilde Riksheim Tandstad

NIBIO, Divisjon for matproduksjon og samfunn/ Sállir natur AS

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for Laukvik, Karlsøy kommune i Troms og Finnmark fylke – oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Ellen Elverland og Hilde Riksheim Tandstad

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKT NR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
09.02.2023	9/14/2023	Åpen	51157.11	21/00762
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-03225-0	2464-1162	24	4	

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Cathrine Amundsen

STIKKORD/KEYWORDS:

Skjøtsel, slåttemark, kulturlandskap, Troms og Finnmark, Karlsøy, Laukvik

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Naturtypen artsrik slåttemark er sterkt trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper, og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for Statsforvalteren i Troms og Finnmark fikk NIBIO v/Ellen Elverland, i 2021 i oppdrag å utforme skjøtselsplanen for den ca. 12 daa store slåttemarka i Laukvik i Karlsøy kommune. Slåtteenga har verdi B. Utarbeiding av skjøtselsplanen har bestått i besøk på lokaliteten, samtaler med grunneier, befaring av området og naturkartlegging utført av Hilde Riksheim Tandstad i Sállir Natur AS.

Skjøtselsplanen er utarbeid i samarbeid med Tone Kanestrøm og Per-Ludvig Kanestrøm.

LAND/COUNTRY:	Norge
FYLKE/COUNTY:	Troms og Finnmark
KOMMUNE/MUNICIPALITY:	Karlsøy
STED/LOKALITET:	Laukvik

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Ellen Elverland

NAVN/NAME

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Laukvika i Karlsøy kommune er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Nord-Norge. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge utarbeidet av Bolette Bele, Ann Norderhaug, Torbjørn Alm og Vibekke Vange NIBIO.

Vi takker grunneierne Tone Kanestrøm og Per-Ludvig Kanestrøm og Statsforvalteren i Troms og Finnmark, oppdragsgiver.

08.02.2023

Ellen Elverland

Innhold

1 Slåttemark i Nord-Norge	5
2 Skjøtselsplan for Laukvika, Vannøy	7
2.1 Innledning.....	7
2.2 Hensyn og prioriteringer.....	8
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	9
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	9
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	9
2.6 Mål for verdifull slåttemark.....	10
2.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	10
2.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig).....	10
2.8.1 Slått	10
2.8.2 Beiting	11
2.8.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak	11
2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	12
2.10 Bilder fra lokaliteten	13
Litteratur	16
Vedlegg.....	17
Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	17
Artsliste.....	21
Tiltakslogg, grunneiers notater.....	22
Overvåkning, log	23

1 Slåttemark i Nord-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla med tilført husdyr- og kunstgjødsl. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye blant annet avhengig av klimaet. Variasjonen i slåttemarksfloraen er stor fra nord til sør og fra kyst til innland i Nord-Norge. Forskjeller i fuktighetsforhold og kalkinnhold i marka påvirker også artssammensetningen sterkt.

Vanlige plantearter i tørre-friske enger er gras og halvgras som engkvein, rødsvingel, gulaks, bakkefrytle, bleikstarr og urter som for eksempel blåklomme, ryllik, følblom, småengkall, hvitmaure, fuglevikke, engsyre, harerug, engsoleie, marikåpe-arter, i høyereliggende områder også snøsøte. I Nordland og Troms er også rødknapp og prestekrage vanlige innslag i tørre slåttemarker, mens silkenellik kan komme inn i Øst-Finnmark.

Slåttemark på Svebakken i Hemnes kommune i Nordland som representerer en tørr-frisk engutforming. Bildet t.h. viser småengkall som gjerne vokser i slike enger. Foto t.v. Annette Bär og t.h. Ellen Svalheim.

I litt kalkholdige områder kan man finne gras som dunhavre, og i de sørlige delene av Nord-Norge også hjertegras. Ellers på kalk vokser urter som gjeldkarve, fjellflokk, vill-løk, vill-lin, fjellfrøstjerne, gulmaure, (fjell)bakkestjerne, ulike marinøkler og orkideer. Noen av disse står på den norske rødlisten (og er truet) (www.artsdatabanken.no).

I litt fuktigere eng finnes arter som sølvbunke, jåblom, ballblom, skogstorkenebb, rød jonsokblom, marikåper, sibirgrasløk og hvitbladtistel. I fuktigere enger i Finnmark kan man finne østlige arter, foruten silkenellik som nevnt over også finnmarksfrøstjerne, storveronika og russekjeks.

Slåttemark på Kvanndalen i Rana kommune i Nordland. Bilde t.h. viser ballblom som er et vanlig innslag i litt fuktigere eng ved siden av arter som sølvbunke, jåblom, og skogstorkenebb. Foto t.v. Annette Bär, t.h. Ellen Svalheim.

Slåttemark med silkenellik i Anopset i Porsanger kommune i Finnmark. Bilde t.h viser nærbilde av silkenellik som er en østlig art og stedvis vokser i slåttemarkene i Finnmark. Begge foto Ingrid Golten.

Hvis slåtteeenger blir liggende brakk, blir engene gjerne dominert av noen få, høyvokste arter. Hundekjeks, skogstorkenebb, marikåper og mjøduert er typisk, men også tromsøpalme kan komme inn. I innlandet er store felt av geitrams vanlig der drifta har opphørt, før busker og trær overtar i en senere fase av gjengroingen.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele, Norderhaug, Alm & Vange 2014). Mye av denne teksten om slåttemark i Nord-Norge er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Laukvika, Vannøy

GRUNNEIER: Tone Kanestrøm og Per-Ludvig Kanestrøm	ANSVAR SKJØTSEL: Tone Kanestrøm og Per-Ludvig Kanestrøm	LOKALITETSVERDI I NATURBASE¹: B	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 17.12.2021 DATO REVIDERING:	DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 04.08.2121, 03.09.2021 DATO BEFARING (REVIDERING):		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Mail: 22.06.2021 (første) Telefon: 10.07.2021 (første) Befaring og intervju: 04.08.2021, Hilde Riksheim Tandstad, Sallir natur AS 03.09.2021			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Ellen Elverland REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV :		FIRMA: NIBIO	
UTM SONE LOKALITET(ER): 33 W	NORD: 7791285	ØST: 685332	GNR./BNR.: 56/8 og 56/13
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: 12 daa. Om skjøtselsplanareal avviker fra arealet til naturtypen i Naturbase så bør begge oppgis AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING): Minimum 12 daa		DEL AV VERNEOMRÅDE: Nei HVILKET VERN: Nei	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Nei
<small>1)Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014).</small>			

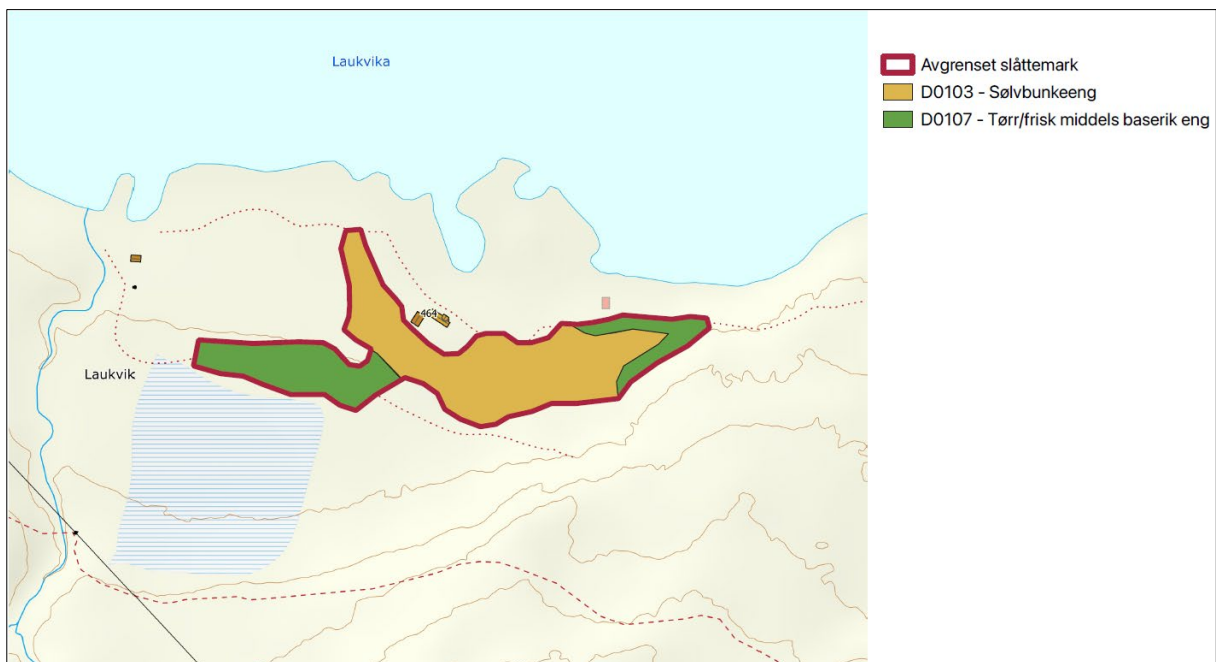
2.1 Innledning

Gården Laukvik var antagelig drevet som en typisk «fiskarbondegård» på østsiden av Vannøya i Karlsøy kommune. Den ligger nordøstvendt til i Laukvika, nær Slettnes som er historisk kjent som ett av vikinghøvdingen Tore Hund sine tilholdssteder. Lokaliteten er veilaus med adkomst via tursti ca 4,8 km fra Kristoffervalen eller med båt gjennom Skorøysundet. Gården ble fraflytta og nedlagt en gang på 1960-tallet. Eiendommen ble overtatt av dagens eiere i 2009, og brukes nå som fritidseiendom.

De indre, vestligste delene av eiendommen ligger inne i Skipsfjorden landskapsverområde. Selve slåttemarka er utenfor verneområdet, men i nær tilknytning til den populære turstien «Dronningstien», som ble åpnet av Dronning Sonja i 2012. Skipsfjorden landskapsvernområde ble opprettet med formål om å «bevare et vakkert naturområde med kulturlandskap som er typisk for de ytre kyststrøkene i Troms med et upåvirket vassdrag, vitenskapelig interessante geologiske forekomster og et karakteristisk og til dels rikt plante- og dyreliv». Innmarka ligger 0-10 meter over havet, under marin grense på marine strandvaskede sedimenter med mektighet større enn 0,5 meter.

Figur 1: Oversiktskart som viser østsidan av Vannøya og slåttemarksarealet i Laukvika.

Figur 2: Kart over slåttemarka i Laukvika.

2.2 Hensyn og prioriteringer

- Gården er i dag brukt som fritidseiendom uten helårs bosetning og skjøtselen av innmarka er derfor avhengig av eierenes ferie- og avspaseringstid i vekstsesongen. Gården er veilau og all frakt av utstyr foregår til fots eller med småbåt. Tilgjengelig utstyr begrenser seg derfor mye og skjøtselen utføres med en liten tohjulsslåmaskin (Tielburger), ljà og tohjulstraktor med henger til å frakte bort plantemateriale.
- Hvert år slås arealet som er restaurert, samt at nye områder ryddes for ildtuer og restaureres. Prioriteringene framover er å fortsette å slå alt arealet som er ferdig restaurert og kanskje i framtiden, sett ut i fra tid og kapasitet velge et kjerneareal som skal vedlikeholdes.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Kort info om de driftsmessige rammene rundt lokaliteten;

- I. Det er antatt at gårdens tidligere driftsform var som en typisk nordnorsk fiskarbonddegård. Antagelig ble også gårdens tilhørende myrarealer og strandenger slått for å supplere vinterfôr til dyra. Gården ble fraflytta i løpet av 1960-tallet.
- II. Ukjent skjøtsel fram til 1960. Antagelig en sein slått, vår- og høstbeiting og bruk av husdyrgjødsel som jordforbedrende midler.
- III. Arealet har gått ut av tradisjonell landbruksdrift og har inntil 2009 bare blitt sporadisk beita av dyr på trekk; rein og sau. Økonomisk kartverk fra 1981 klassifiserer det gamle innmarksarealet som gjødsla beite.
- IV. Arealet blir i dag fremdeles beita av dyr på streif og blir slått en gang – seint i vekstsesongen.
 - Motivasjonen for å restaurere den gamle slåttemarka oppsto fordi dagens eiere ville ha et åpnere område rundt hytta, uten store ildtuer som vanskeliggjør bruk av, og ferdsel, i uteområdet. Restaurering av slåttemarka begynte derfor like rundt hytteveggene og har med tiden økt i omfang og areal. Det er i all hovedsak store ildtuer som er utfordringa og i litt våtere søkk også vierkratt, men disse kuttes med tohjulsslåmaskinen.
 - Ildtuene har blitt fjernet med ryddesag og andre egnede handredskaper og har blitt fraktet ut av området. I dag benyttes tohjulsslåmaskinen, som er kraftig nok til å kutte tuene ved basis.
 - I perioder på vinteren kan det ligge islag på marka som kan forårsake isbrann. Antagelig er det ei gammel åpengrøft i øverkant av området som ikke lengre drenerer tilstrekkelig med overvann bort. Storfloa kan også grave seg inn i bakkekanten nedenfor slåttemarka, men så langt nåværende eiere har kjennskap til, aldri gått opp på selve innmarka.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

1.skjøtselsplan:

- Slått: Været kan være en utfordring for slåtten. Utstyret er også en akilleshæl og spesielt den gamle tohjulstraktoren kan kreve mye reparasjoner. Slåtten utføres av kun to personer og er fysisk krevende å gjennomføre.
- Beiting: Beiting av husdyr og rein skjer sporadisk av dyr på trekk i området. Grunneiers inntrykk er at enga i liten grad påvirkes og det er ikke aktuelt å gjerde inn området heller. Imidlertid avdekket den botaniske registreringa i september en stor effekt av gåsebeiting i området.
- Rydding: Av tekniske og maskinelle erfaringer, er opplevelsen at slåmaskinen er et bedre egnet redskap til å kutte tuene, enn det ryddesaga er. Ildtuene er til dels store og ryddesaga har derfor problemer med å skjære gjennom dem. «En dyrere slåmaskin er gjerne synonymt med en bedre slåmaskin».
- Etter at grunneier startet å slå og restaurere området har mangfoldet av blomsterplanter økt betraktelig. Det samme har mangfoldet av insekter og humler og med den også mengden småfugler. Dette er ikke kvantifisert, men baserer seg på eiernes erfaringer og observasjoner over år.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Av rødlistede arter ble det funnet reinrose (*Dryas octopetala*) i området. Karakteristiske engarter som blåklokke, fjellgulaks, rødsvingel, finnskjegg, fuglevikke, engfiol, føllblom, tiriltunge, ballblom og harerug var vanlige.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

<p>HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):</p> <p>Holde slåttemarksarealet i god hevd ved videreføring av årlig, sen slått for å bevare og fremme eksisterende artsmangfold og jevn slåttemarksstruktur. Gjøre en liten forskjell.</p> <p>Fortsette å slå den og når tid og kapasitet tillater det, utvide den litt etter litt.</p>
<p>EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:</p>
<p>TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:</p>

2.7 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ tid (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Fortsette å fjerne ildtuer i de sørligste delene av området	Årlig	2 uker per daa	Før hovedslått tar til
Vurdere å restaurere åpengrøft slik at overflatevann ledes vekk fra området på vinteren.	Evt. ved kapasitet?	Tidkrevende. Manuelt arbeid.	Ved anledning Vår – høst

2.8 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.8.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ tid (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Slått med tohjulsslåmaskin og tohjulstraktor	Årlig	12 daa	Slutten av juli
Fjerning og bortkjøring av tørrhøy til deponi på nedsiden av slåttemarka mot fjæra	Årlig		Slutten av juli
Klippe oppskytende vierkjerr i våtere områder. Tas med tohjulsslåmaskin samtidig med slått	Årlig		Slutten av juli

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!

- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.

- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan og benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).

2.8.2 Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/tid (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønnkjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere igang)
- Unngå tilleggsføring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og førtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturer bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

2.8.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ tid (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Ned mot fjæresonen vokser det et bestand med standrug. Følge med at dette bestandet ikke kryper inn på slåtteenga. I våtere søkk vokser det også en del småvier. Viktig å fjerne disse ved slått.	Årlig etter hovedslått		
Påse at næringskrevende arter ikke får spre seg. Spes. høymole.	Årlig		
Strø aske på områder med tett mosedekke restaurert område. Gjerne urterikt gras over flekkene til tork slik at frø kan falle ned	Årlig		Vår/ etter slått

2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: 2026
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Registrering av beitemarkssopp. Ny registrering av karplanter i vekstsesong før slått.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA: Søkt tilskudd fra Sttasforvalteren i Troms og Finnmark. Slått og resturering
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Tone Kanestrøm og Per-Ludvig Kanestrøm

2.10 Bilder fra lokaliteten

Bilde. Oversikt og retning for bilder som vist under.

Bilde A. Slåttemarka 04.08.2021. Foto: Ellen Elverland

Bilde B. Slåttemark og restaureringsområde 04.08.2021. Foto: Ellen Elverland

Bilde C. Kantsone mellom restaurert og urestaruert område. 04.08.2021. Foto: Ellen Elverland

Bilde D. Ildtuedeponi i fjæra. 04. 08.2021. Foto: Ellen Elverland

Bilde E. Utsikt mot lita hytte i utkanten av området, med gammel grøft/forsenking. Foto: Ellen Elverland

Litteratur

Bele, B., Norderhaug, A., Alm, T. & Vange, V. 2014. Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge. Bioforsk FOKUS 9 (4). 122 s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2009. Handlingsplan for slåttemark. DN-rapport 2009-6. 60 s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. – *NINA temahefte* 12: 279.

Svalheim, E.S., Garnås, I. & Hauge, L. 2018. Slåttemark, veilder for restaurering og skjøtsel. NIBIO Rapport 4(151).

Vedlegg

Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)		
Navn på lokaliteten Laukvika	Kommune Karlsøy	Områdenr.
ID i Naturbase	Registrert i felt av: Hilde Riksheim Tandstad (Sállir natur AS) Ellen Elverland (NIBIO)	Dato: 03/09-2021 04/08-2021
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) Ingen tidligere registreringer. Kilder: Ingen Muntlige kilder: Tone og Per-Ludvig Kanestrøm (2021)		Skjøtselsavtale
Hovednaturtype: % andel D01 Slåttemark, 100% Tilleggsnaturtyper: Ingen	Utforminger (delnaturtyper) D0103 – sølvbunkeeng slått D0107 – frisk/tørr, middels baserik eng Natur i Norge: T32-C-4 – Intermediær eng med klart hevdpreg T32-C-5 – Svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg Vegetasjonstypar etter Fremstad: G3 – sølvbunkeeng G7 – frisk/tørr, middels baserik eng	
Verdi (A, B, C): B	Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder fra feltbefaring er vedlagt	
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i DN håndbok 13, vedlegg 11): Ingen.		
Stadkvalitet	Tilstand/Hevd	Bruk (no):

< 20 m	X	God		Slått	X	Torvtekt	
20 – 50 m		Svak	X	Beite		Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårleg		Lauving			

OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtelsesplanen)

INNLEDNING

Gården Laukvik var i sin tid antagelig en typisk «fiskarbondegård» på østsiden av Vannøya i Karlsøy kommune. Den ligger nær Slettnes som er historisk kjent som ett av vikinghøvdingen Tore Hund sine tilholdssteder.

De indre, vestligste delene av eiendommen ligger inne i Skipsfjorden landskapsverområde. Selve slåttemarka er utenfor verneområdet, men i nær tilknytning til den populære turstien «Dronningstien», som ble åpnet av Dronning Sonja i 2012. Skipsfjorden landskapsvernområde ble opprettet med formål om å «bevare et vakkert naturområde med kulturlandskap som er typisk for de ytre kyststrøkene i Troms med et upåvirket vassdrag, vitenskapelig interessante geologiske forekomster og et karakteristisk og til dels rikt plante- og dyreliv».

Selve lokaliteten omfatter et område med nyrestaurert slåttemark i Laukvik på Vannøya, Karlsøy kommune.

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG

Lokaliteten ligger nordøstvendt til i Laukvik på øya Vannøya i Karlsøy kommune, Troms og Finnmark fylke. Lokaliteten er veiløst med adkomst via tursti ca 4,8 km fra Kristoffervalen eller med båt gjennom Skorøysundet Langs turstien ligger det flere nedlagte smågårder, der husene i dag brukes til fritidsboliger.

Området ligger i nordboreal sone og er dominert av boreal hei (potensielt asonal fjellhei) som slåttemarka grenser til. Mot sjøen avgrenses den av strandeng.

Lokaliteten ligger 2-10 meter over havet, under marin grense på strandvaskede sedimenter med mektighet større en 0,5 meter.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Lokaliteten består av nylig restaurert slåttemark (D01/T32). Mesteparten av arealet har grodd igjen til sølvbunkeeng (D0103/G3), og må fortsatt klassifiseres som denne utformingen siden restaureringen er i en tidlig fase. Kalkinnholdet er jevnt over intermediært, med innslag av noen rikere partier som kan klassifiseres som D0107/G7 (tørr/frisk middels baserik eng).

ARTSMANGFOLD

56 arter ble registrert innenfor lokaliteten, der flere av artene regnes som karakteristiske engarter: blåklokke, fjellgulaks, rødsvingel, finnskjegg, fuglevikke, engfiol, føllblom, tiriltunge, ballblom og harerug. Sølvbunke dominerer i store deler av avgrensningen, og bunnsjiktet er dominert av

engkransmose. Enkelte gjødselsindikatorer ble registrert: høymol, hvitkløver og krypsoleie. I de friskeste delene er det mer innslag av sibirgressløk, hvitbladtistel, enghumleblom, skogstorkenebb, geitrams og vendelrot. I områdene som grenser til hei er det innslag av en del lyng og skogsarter, blant annet krekling, skrubbær, teiebær og blåbær. Noen svakt kalkkrevende arter ble registrert (dvergjamne, fjelltistel, fjellfiol, reinrose og fjellfrøstjerne). Av rødlistede arter ble det funnet reinrose, og det ble observert en del sopp som potensielt kan være beitemarkssopp. Disse bør undersøkes nærmere.

Artslisten er basert på ettervegetasjonen. Tidspunktet for inventering var også sent (september), og det er mulig at tidligblomstrende planter ikke ble funnet, blant annet orkideer. Neste feltbesøk bør skje i høysesongen, dvs. før slått.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING

Gården Laukvik var i drift fram til en gang på 60-tallet, da den ble nedlagt og fraflyttet. Eiendommen ble overtatt av dagens eiere i 2009 og er i dag benyttet til fritidseiendom med hytte.

Arealet blir ifølge eierne i perioder beita av både sau og rein på trekk. Det er også tydelig effekt av gåsebeiting på vegetasjonen.

Eiendommen er veilaus, og det er ikke drevet landbruk i nærheten. Det går en populær, merket tursti gjennom den med tråkk fra mennesker og dyr og gjødsling fra dyr på beite i perioder.

Etter at skjøtselen tok til i 2014, er tuepreget borte i områdene der sølvbunkeuene var fjerna først.

FREMMEARTER

Ingen fremmedarter ble registrert i området.

KULTURMINNER

Ingen kulturminner ble registrert i lokaliteten, og ingen kulturminner er registrert fra tidligere. Det finnes tufter etter eldre bosetning og gravhauger i nærheten, innenfor Skipsfjord landskapsområde.

SKJØTSEL OG HENSYN

Det er ønskelig at området holdes åpent og fritt for ildtuer og vierkratt videre. Det anbefales slått en gang seint i sesongen. Gjerne månedsskiftet juli-august etter blomstring og frøsetting. Bakketørking noen dager og bortkjøring av gras til deponi i fjæra. Det finnes en del næringskrevende arter i områder, spesielt høymole, som man må passe på at ikke får spre seg.

I dag slås omtrent 12 dekar. Arealet kan vurderes delt opp slik at de magreste områdene slås annet hvert år, dersom man vil fortsette å utvide det restaurerte området med videre fjerning av ildtuer.

Forsette å klippe vierkratt i forbindelse med slått, samt vurdere hvilken funksjon ei antatt åpengrøft i øverkant av området har hatt og om denne skal tas opp igjen for å hindre isdannelse fra sigevann om vinteren med påfølgende isbrannproblematikk på våren.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP

Området ligger et stykke fra nærmeste kulturmarksområde, men ligger nært Skipsfjord landskapsvernområde. Verneområdet har et stort mangfold av naturtyper, med våtmarskområder, lyngheier, strandenger og strandvoller, og representerer et typisk naturområde for kyststrøkene i Troms. Det

finnes også mange verdifulle kulturlandskap på naboøyene. Restaurering av slåttemarka i Laukvika vil være et positivt innslag i det rike og tradisjonelle kulturlandskapet på øyene i Karlsøy kommune.

VERDIGRUNNGIVING

Lokaliteten er vurdert til verdi B, viktig. Det er lenge siden den tradisjonelle bruken opphørte, men området er nå under restaurering fra sølvbunkeeng. I de delene som har kommet lengst i restaureringsprosessen har marka utviklet et slåttemarkspreg med jevn fordeling av arter, med spredte forekomster av slåttefavoriserte arter. Resten av lokaliteten har godt restaureringspotensiale. Marka er åpen og har ikke grodd igjen med trær, delvis fordi lokaliteten ligger eksponert til i nordboreal sone, der klimatiske effekter motvirker gjengroingsprosessen. Lokaliteten får høy vekt på areal, middels vekt på typevariasjon, tilstand og hevd, og lav vekt på artsmangfold. Enkelte tyngdepunktsarter fra kulturmark forekommer innenfor avgrensninga, samt en rødlistet art - reinrose. Området ligger langt fra nærmeste kulturmarksområde, men ligger nært Skipsfjord landskapsvernområde. I tillegg finnes det verdifulle kulturlandskaper på nærliggende øyer (Reinøya og Karlsøya) med flere kalkrike slåttemarkar og naturbeitemarker.

Artsliste

Norsk navn	Latinsk	År registrert	Rekartlagt/år
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	2021	
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	2021	
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>	2021	
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>	2021	
Sibirgrasløk	<i>Allium schoenoprasum boreale</i>	2021	
Fjellgulaks	<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	2021	
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	2021	
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>	2021	
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	2021	
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>	2021	
Slåtestarr	<i>Carex nigra</i>	2021	
Skrubbær	<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	2021	
Vanlig arve	<i>Cerastium fontanum vulgare</i>	2021	
Hvitbladtistel	<i>Cirsium heterophyllum</i>	2021	
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa cespitosa</i>	2021	
Reinrose	<i>Dryas octopetala</i>	2021	
Krekling	<i>Empetrum nigrum</i>	2021	
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>	2021	
Åkersnelle	<i>Equisetum arvense</i>	2021	
Øyentrøst sp.	<i>Euphrasia sp.</i>	2021	
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>	2021	
Geitsvingel	<i>Festuca vivipara</i>	2021	
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	2021	
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	2021	
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>	2021	
Fugletelg	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	2021	
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	2021	
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>	2021	
Myk kråkefot	<i>Lycopodium clavatum</i>	2021	
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	2021	
Jåblom	<i>Parnassia palustris</i>	2021	
Fjelltimotei	<i>Phleum alpinum</i>	2021	
Timotei	<i>Phleum pratense ssp. pratense</i>	2021	
Gåsemure	<i>Potentilla anserina</i>	2021	
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	2021	
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	2021	
Krypsoleie	<i>Ranunculus repens</i>	2021	
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	2021	
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>	2021	
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	2021	
Høymol	<i>Rumex longifolius</i>	2021	
Vier sp.	<i>Salix sp.</i>	2021	
Fjelltistel	<i>Saussurea alpina</i>	2021	
Følblom	<i>Scorzoneroides autumnalis</i>	2021	
Dvergjamne	<i>Selaginella selaginoides</i>	2021	
Løvetann sp.	<i>Taraxacum sp.</i>	2021	
Fjellfrøstjerne	<i>Thalictrum alpinum</i>	2021	
Kvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	2021	
Ballblom	<i>Trollius europaeus</i>	2021	
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	2021	
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	2021	
Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia</i>	2021	
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	2021	
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>	2021	
Fjellfiol	<i>Viola biflora</i>	2021	
Engfiol	<i>Viola canina</i>	2021	

Tiltakslogg, grunneiers notater

[Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres. Husk å sett av nok plass/flere sider for dette.]

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

Overvåkning, log

[I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for. Å fylle ut en slik tabell kan da være et (overvåknings)tiltak som nevnes under 2.9.3:]

POSISJON/FELT:	ART	DATO	ANTALL INDIVIDER	ÅR

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter.